

**ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

Рев- 309/03

Бања Лука, 16.09.2005. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Гојковић Стаке као председника вијећа, Лукић Драгослава, Савић Стевана, Томић Биљане и Куленовић Златка као чланова вијећа, у правној ствари тужиоца О.Д.А .П. У. М. Г., кога заступа пуномоћник М. Д., против туженог Друштва са ограниченом одговорношћу за путнички саобраћај М. Е., М. Г., кога заступа пуномоћник В. Л., адвокат, М. Г., ради испуњења обавезе из уговора о коришћењу услуга аутобуске станице, одлучујући о ревизији туженог против пресуде Окружног суда у Б. Л. бр: Пж-272/01 од 24.04.2003. године, на сједници одржаној 16.09.2005. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се уважава, другостепена пресуда Окружног суда у Б. Л. број Пж-272/01 од 24.04.2003. године се преиначује тако што се жалба тужиоца одбија и потврђује првостепена пресуда Основног суда у М. Г. број Пс-58/2000 од 21.12.2000. године.

Поред парничних трошкова досуђених првостепеном пресудом, тужилац је дужан накнадити туженом и трошкове поступка поводом ревизије у износу од 795,00 КМ у року од 8 дана под пријетњом извршења.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у М. Г. број Пс-58/2000. од 21.12.2000. године одбијен је тужилац – Основно државно аутотранспортно предузеће У. М. Г. с тужбеним захтјевом према туженом Друштву са ограниченом одговорношћу за путнички саобраћај М. Е., М. Г. за исплату накнаде из уговора о коришћењу станичних услуга аутобуске станице у износу од 1.121,40 КМ са законском затезном каматом. Тужилац је обавезан да туженом накнади парничне трошкове у износу од 451,00 КМ у року од 8 дана по правоснажности пресуде и под пријетњом извршења.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Б. Л. број Пж-272/01 од 24.04.2003. године уважена је жалба тужиоца и првостепена пресуда преиначена, тако што је тужени обавезан да исплати тужиоцу износ од 1.121,40 КМ с каматом по Закону о висини стопе затезне камате и то на износ од 204,40 КМ почев од 10.09.1998. године на износ од 239,40 КМ почев од 07.10.1998. године, на износ од 145,60 КМ почев од 12.10.1999. године, на износ од 86,80 КМ почев од 15.11.1999. године, на износ од 112,00 КМ почев од 13.12.1999. године, на износ од 126,00 КМ почев од 13.03.2000. године, на износ од 165,20 КМ почев од 13.04.2000. године и на износ од 42,00 КМ почев од 16.05.2000. године, па до исплате, у року од 8 дана под пријетњом извршења. Захтјев туженог за накнаду парничних трошкова је одбијен.

Тужени је изјавио ревизију због погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се другостепена пресуда преиначи тако што би тужбени захтјев био одбијен. Тражио је трошкове поступка по ревизији.

Одговор на ревизију није поднесен.

Републички јавни тужилац се није изјаснио о ревизији у смислу члана 390. став 3. Закона о парничном поступку који је био на снази у вријеме доношења првостепене пресуде („Службени лист СФРЈ“ број 4/77 до 35/91 и „Службени гласник РС“ број 17/93 до 32/94, у даљем тексту: ранији ЗПП), у вези са чланом 456. став 1. вежећег Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 58/03, 85/03 И 74/05 даље: важећи ЗПП).

Предмет спора је тужбени захтјев за испуњење обавезе из уговора о коришћењу услуга аутобуске станице.

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда, тужилац као вршилац услуга и тужени као корисник услуга закључили су 31.05.1999. године уговор о коришћењу и пружању услуга аутобуске станице у М. Г., која је тужиочево власништво. Чланом 2. уговора тужилац се је обавезао да туженом врши услуге као што су прихват аутобуса у доласку, пролазу и поласку на перонима аутобуске станице, продаја аутобуских карата у име и за рачун туженог, изнајмљивање аутобуса или посредовање у изнајмљивању аутобуса у случају квара аутобуса туженог и посредовање у уговарању ванредних превоза. У члану 3. уговора наводи се да ће се вршење услуга обављати у складу са Правилником о организацији рада аутобуске станице (чланом 5. тог Правилника прописано је да су све превозничке организације које обављају јавни линијски аутобуски саобраћај преко М. Г., дужне користити станицу за долазак, одлазак својих аутобуса, као и у транзиту, а на основу самоуправног споразума о раду аутобуских станица у СР БиХ). Према члану 4. уговора за извршене услуге тужилац ће туженом испоставити рачуне по важећем цјеновнику, на крају мјесеца за претходни мјесец, односно вршиће наплату за сваки полазак на наплатној рампи. „Корисник услуга је дужан платити рачун на име кориштења услуга у року од 7 дана од дана фактурисања, на рачун даваоца услуга или на благајни“ (члан 5. уговора).

Првостепени суд је даље утврдио да је тужени плаћао накнаду за услуге на благајни тужиоца увијек кад је користио станичне услуге. Спорно потраживање тужиоца (о чему су се и странке сагласиле) односи се искључиво на случајеве кад тужени није користио ове услуге, односно кад својим аутобусима није улазио у тужиочеву аутобуску станицу, него је аутобусе заустављао, а путнике примао или искрцавао ван ње. Тужилац је наиме сматрао да је тужени, сагласно принудним прописима који уређују ову правну материју, дужан да и у овим случајевима та правила испоштује и да плати накнаду, чему се је тужени успротивио.

Странке се, према ставу првостепеног суда, споре о тумачењу уговора од 31.05.1999. године с обзиром на одредбе чланова 99. до 102. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 и „Службени гласник РС“ број 17/93 и 3/96, у даљем тексту: ЗОО). Неиспуњењем уговорених обавеза туженог, изостао је економски ефект за тужиоца. Некористећи услуге тужени је поступао противно одредбама Одлуке о јавном превозу лица и ствари на подручју О. М. Град и Закона о превозу у друмском саобраћају и тиме починио дјело прекршаја. У таквој ситуацији, према схватању првостепеног суда из уговора произилази да је тужилац могао тражити само плаћање пружених услуга, „а, евентуално, ово понашање туженог пријавити саобраћајном инспектору и на тај начин присилити туженог на поштовање закона“. Тај суд сматра да „тужитељу не припада право тражити од туженог плаћање услуга, које, очигледно он није ни пружио туженом“.

Другостепени суд је пошао од одредаба чланова 6, 33. и 40. став 2. Закона о превозу у друмском саобраћају („Службени гласник РС“, број 4/00), члана 32. одлуке С.О. М. Г. о јавном превозу лица и ствари на подручју општине М. Г., члана 5. Правилника о организацији рада аутобуске станице М. Г. и уговора који су закључиле парничне странке. Наведеним прописима, према схватању тог суда, за туженог није предвиђена могућност обављања превоза у друмском саобраћају без коришћења аутобуске станице, ако у насељеном мјесту, као у овом случају, постоји аутобуска станица. Он је, према наводима другостепене пресуде „у испуњењу своје обавезе из уговора безрезервно дужан да користи услуге и ... да испуњава своју обавезу из уговора која се односи на име услуга аутобуске станице“. Суд је до таквог закључка дошао тумачећи уговор на основу члана 99. у вези са начелима израженим у одредбама чланова 7., 11., 12., 13., 16. и 22. ЗОО, па је на основу члана 374. тачка 4. ранијег ЗПП уважавањем жалбе тужиоца првостепену пресуду преиначио тако што је удовољио тужбеном захтјеву, прихватајући рачуне које је испоставио тужилац, уз одговарајућу документацију.

Ревизија је, по мишљењу овог суда, основана.

Тачно је да су одредбе по којима се улазак и излазак путника врши само на аутобуској станици, ако она постоји у насељеном мјесту, а превозници обавезују да се, изузев у градском превозу, користе том станицом, императивног карактера. То је и раније било прописано чланом 33. став 2. и 3. Закона о превозу у друмском саобраћају („Службени лист СРБиХ“, број 22/90 и 27/91), који се је у Републици Српској примјењивао на основу члана 12. Уставног закона за спровођење Устава Републике Српске („Службени гласник РС“, број 21/92) до доношења одговарајућег прописа Републике Српске. Супротно понашање било је санкционисано као прекршај (члан 66. став 1. тачка 13. истог закона). Тај закон је обавезао скупштине општина да у складу са законским одредбама посебним прописом уреде услове и начин обављања јавног превоза лица и ствари на подручју општине (члан 7.), као и аутобуску станицу и превозника да уговором регулишу услове и начин коришћења услуга аутобуске станице (члан 38. став 2.).

Закон о превозу у друмском саобраћају на који се је позвао другостепени суд („Службени гласник РС“, број 4/00), садржи одговарајуће одредбе у члану 33., члану 64. став 1. тачка 13., члану 6. и члану 40. став 2. Тај закон ступио је на снагу 17. фебруара 2000. године (члан 72.). Законске одредбе о обавезности коришћења аутобуске станице од превозника преузете су и у Одлуци С.О. М. Г. о јавном превозу лица и ствари на подручју О. М. Г. и Правилнику о организацији и раду аутобуске станице М. Г.

Ипак, околност да је тужени у спорним ситуацијама поступао супротно принудним прописима и да је евентуално починио саобраћајне прекршаје, није битна са становишта пресуђења у овом спору. Уговор од 31.05.1999. године који су закључиле парничне странке, по својој природи је двострано обавезујући. Обавеза туженог је да тужиоцу плати накнаду за услуге које су му пружене, док је његово право да користи станичне услуге на начин како је то уговорено. Насупрот томе, тужиочева обавеза је да туженом пружа такве услуге, а право – да тражи новчану накнаду пошто буду извршене. Законска обавеза туженог да у сваком конкретном случају приликом превоза путника користи тужиочеве станичне услуге, није самим тим и уговорна обавеза, и не произилази из уговора парничних странака, како је правилно утврдио и првостепени суд.

Удовољење тужбеном захтјеву претстављало би обавезивање туженог на плаћање накнаде тужиоцу за услуге које му овај није пружио. То је у супротности не само с начелом једнаке вриједности узајамних давања из члана 15. став 1. ЗОО, него и равноправности учесника у облигационом односу (члан 11. истог закона). У том случају наине, не само да би изостала једнака вриједност узајамних давања, него би давање једне уговорне стране потпуно изостало. Уговорна страна која је обавезу испунила доводи се и у неравноправан положај у односу на другу страну која у овом случају остварује само право, а не извршава било какву обавезу.

Плаћање накнаде за неизвршену услугу попримило би у конкретном случају карактер неке врсте новчане казне за некоришћење станичних услуга, односно неиспуњавање ове законске обавезе, а то је супротно циљу због којег је уговорен облигациони однос.

Нису према томе, били испуњени услови из члана 262. став 1. ЗОО да се тужени обавезе на плаћање новчане накнаде за услуге које му нису ни пружене.

На правилно и потпуно утврђено чињенично стање другостепени суд је, по оцјени овог суда, погрешно примјенио материјално право кад је удовољио тужбеном захтјеву тужиоца. Због тога је овај суд на основу члана 250. став 1. у вези са чланом 456. став 1. важећег ЗПП ревизију туженог уважио и одлучио као у изреци.

Тужиоцу остаје могућност да иницирањем прекршајног поступка преко надлежног органа инспекције, у случају кад се тужени не придржава поменуте законске обавезе, индиректно утиче на њега да редовније користи станичне услуге.

Супротно наводима жалбе тужиоца, овај суд налази да су парнични трошкови у првостепеној пресуди правилно обрачунати, о чему је првостепени суд дао задовољавајуће и прихватљиве разлоге (страна 3. првостепене пресуде, при крају).

Као странци која је успјела у спору, туженом су досуђени и трошкови ревизионог поступка и то за састав ревизије од адвоката – 195,00 КМ по члану 2., тарифном броју 2. и тарифном броју 12, те члану 6. Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службени гласник РС“, број 45/00) и за таксу на ревизију у износу од 600,00 КМ у смислу тарифног броја 1. тачка 9. у вези са тачком 1. алинеја 2. Таксене тарифе Закона о судским таксама („Службени гласник РС“, број 18/99 и 23/99), односно укупно 795,00 КМ (члан 166. став 2. ранијег ЗПП).

Предсједник вијећа,
Гојковић Стака

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарне
Братић Душанка